

**МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА
ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ“**

**КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА
на специалността
„Психология в сигурността и отбраната“**

София

2017

МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА
ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ“

УТВЪРЖДАВАМ:
МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КРАСИМИР КАРАКАЧАНОВ
_____ 2017 г.

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

на специалността „Психология в сигурността и отбраната“

Форма на обучение – редовна, задочна, дистанционна

Срок на обучение:

- 1 година и 4 месеца за редовна;

- 2 години за задочна и дистанционна форма на обучение.

Област на висше образование:	<i>Социални, стопански и правни науки</i>
Професионално направление:	<i>Психология</i>
Специалност:	<i>Психология в сигурността и отбраната</i>
Образователно-квалификационна степен:	<i>Магистър</i>

СЪДЪРЖАНИЕ

I. СЪЩНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТТА „ПСИХОЛОГИЯ В СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА“	6
II. НЕОБХОДИМИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ЗАВЪРШИЛИТЕ СПЕЦИАЛНОСТТА „ПСИХОЛОГИЯ В СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА“	9

Квалификационната характеристика на специалността „Психология в сигурността и отбраната“ за образователно-квалификационната степен „магистър“ в професионално направление „Психология“ от областта на висше образование „Социални, стопански и правни науки“ е основен документ, който обуславя разработването на учебния план за придобиване на висше образование и учебните програми по включените в плана учебни дисциплини. Тя е предназначена за определяне на необходимите знания, умения и компетентности за получаване на професионална квалификация „Психолог в сигурността и отбраната“.

Квалификационната характеристика е съобразена с изискванията на Закона за висшето образование и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“.

Завършилите образователно-квалификационната степен „магистър“ по специалността „Психология в сигурността и отбраната“ могат да заемат експертни длъжности, свързани с планирането, управлението и реализирането на психологическото осигуряване в организациите от сектора за сигурност и отбрана, както и в други организации, в които се извършва подбор по психологически показатели, психологично проследяване на годността за извършваната дейност и психологическо осигуряване на дейността.

Обучението в магистърската програма може да се извършва по държавна поръчка или срещу заплащане.

Кандидатстването и класирането на кандидатите за обучение се извършва съгласно Закона за висшето образование в Република България, Правилника за учебната дейност на Военна академия „Г. С. Раковски“ и ежегодната заповед на началника на Военна академия „Г. С. Раковски“ за прием на студенти.

I. СЪЩНОСТ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛНОСТТА „ПСИХОЛОГИЯ В СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА“

Обучението се провежда с цел подготовка на специалисти, притежаващи висше образование (образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по психология или друга специалност) чрез усвояване на знания и развиване на умения и компетентности, необходими в работата на психолога от сектора за сигурност и отбрана. Подготовката по специалността се основава на съвременните схващания за ефективно управление на психологическото осигуряване и психологическата подготовка в структурите за национална сигурност и отбрана.

Обучението по специалността е изградено върху богата теоретична база и обобщаване на добрите практики в НАТО в областта на военната психология, както и върху съвременните теоретични и функционални постижения на науката психология в разбирането на взаимната обусловеност „личност – среда – дейност“ и нейното отражение върху функционирането на човека, организацията и обществото. Обучението следва модела на компетентностно и проблемно ориентиран подход, като по този начин осигурява фундаментални знания, обвързани с приложимостта им в практиката и подпомага професионалното профилиране на магистрите психолози.

По време на обучението студентите по специалността „Психология в сигурността и отбраната“ придобиват знания за спецификата на средата за сигурност и действащите в нея външни и вътрешни фактори и условия, при които се формира и реализира политиката за сигурност и отбранителната политика. Обучаемите усвояват знания за ръководството и дейността на структурите за национална сигурност и отбрана, участието в стабилизиращи операции, управлението при кризи и конфликти.

Задълбочено се изучават класически и съвременни теории и модели на приложение от областта на психологията на личността, социалната, трудовата и организационната психология. Специализираното обучение включва теория и практика на клиничната психология, психологията на критичните ситуации и масовото поведение, психологията на влиянието и вземането на решение.

Студентите получават знания и формират умения и компетентности в ключови области, като стратегически комуникации, психологически операции, лидерство и водене на преговори, социалнопсихологически тренинг, межкултурни комуникации, статистически анализ на резултати от изследвания.

В процеса на обучението се развиват компетентности относно спецификите на психологичното осигуряване в структурите за национална сигурност и отбрана, разбирано като системен процес по определяне на психологичната годност, психичните ресурси и потенциал, поддържане и укрепване на психичното здраве, повишаване на психическата устойчивост на военнослужещите и сплотеността на формированията за справяне със специфични задачи и изисквания чрез система от професионални и организационно-административни дейности, стандарти и ресурси. Акцентира се върху усъвършенстването на компетентности, свързани с психологичната подготовка на лидерите и психологическото осигуряване на контингентите при участие в операции и мисии извън територията на страната; антикризисните интервенции и психологическия дебрифинг; авиационната психология; психологичното профилиране, съставянето на типови професиограми за съответни длъжности и професионалния подбор по психологически показатели на кандидати за служба в системата на сигурността и отбраната.

Развиват се способности чрез прилагането на психологическа експертиза да се идентифицират и анализират проблемите пред постигането на организационните цели; при отправено искане за съдействие от страна на командирите

на формиранията да се обосновават целесъобразни решения и предприемат адекватни мерки с цел повишаване на бойната ефективност и намаляване на рисковете за живота и здравето на личния състав.

Наред с това се усъвършенстват уменията на студентите за прилагане на гъвкави и адаптивни действия в условията на поемането на риск, работата в екип, постигането на консенсус и сътрудничеството.

Развитите по време на обучението концептуални знания в съчетание с психологичните способности са фундаментални за обучаемите и бъдещата им професионална реализация. С участие в тренинги и симулационни игри се затвърждават получените знания, като се демонстрират способностите и практическите умения на обучаемите.

II. НЕОБХОДИМИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ЗАВЪРШИЛИТЕ СПЕЦИАЛНОСТТА „ПСИХОЛОГИЯ В СИГУРНОСТТА И ОТБРАНАТА“

1. Необходими знания

1.1. Фактологични знания за:

- основите на професията „психолог“ – професионални и етични стандарти;
- основните ръководни документи на НАТО в областта на информационните операции, психологическото осигуряване, както и документи на Министерството на отбраната и Българската армия;
- организацията на структурите в националната сигурност и отбраната.

1.2. Теоретични знания за:

- същността, съдържанието и особеностите на извършващите се в света глобални промени, новите политически реалности и състоянието на сектора за сигурност и отбрана;
- източниците на конфликти в съвременния свят, глобални и национални предизвикателства към сигурността, субектите на заплахи и тенденциите в тяхното развитие;
- основите на управлението на структурите в националната сигурност и отбраната;
- психологични теории и модели на личността;
- социалнопсихологически теории и модели на социалното взаимодействие;
- теории и модели на ефективното лидерство в структурите за национална сигурност и отбрана;
- теории и модели на трудовото и организационното поведение на човека;

- социалното влияние и вземането на решения и специфичното им проявление в системата за сигурност и отбрана;
- клиничните аспекти в работата на психолога в сектора за сигурност и отбрана;
- методология на индивидуално психологично консултиране;
- методологията на психологично консултиране на групата (екипа) и организацията;
- психологическите основи на влиянието;
- воденето на преговори;
- особеностите на межкултурните комуникации;
- стратегическите комуникации;
- особеностите на общуването в критична ситуация, психологията на стреса;
- работа с технологията „връзки с обществеността” при инциденти и кризи;
- същността и съдържанието на психологическите операции на НАТО и контрапропагандата;
- интернет комуникациите и социалните медии;
- основите на медиязнанието.

2. УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

2.1. Познавателни:

- да планират, управляват и провеждат психологическо осигуряване в структурите за национална сигурност и отбрана;

- да планират, управляват и провеждат психологичната подготовка на лидерите и психологическото осигуряване на контингентите по време на участието им в операции и мисии извън територията на страната;
- да действат гъвкаво и адаптивно, като изграждат отношения на доверие с личния състав и работят в интерес на целите на организацията и в изпълнение на плана на командира на формирането;
- да планират, организират и провеждат психологическо изследване, да анализират и интерпретират резултатите и да докладват за тях по утвърдения в организацията ред;
- да работят в екип при осъществяване на дейности в нестандартни ситуации и такива, които изискват сътрудничество между различни специалисти;
- да мислят креативно, критично и стратегически;
- да презентират успешно и да провеждат тренинги за развиване на необходимите психологични умения;
- обективно, точно и достоверно да оценяват ситуациите, рисковете и заплахите на средата, които имат потенциал да предизвикат криза в организацията и да предлагат мерки за предотвратяването или преодоляването им;
- да работят ефективно в динамичната организационна среда и да се справят с предизвикателствата на новите технологии;
- да участват с психологическа експертиза в планирането и провеждането на психологически операции.

2.2. Практически:

- да планират, организират и провеждат психологическо осигуряване на организацията;
- да разработват дизайн на психологическо изследване, обработват, анализират и интерпретират получените резултати, предлагат адекватни мерки;
- да организират и провеждат социалнопсихологически тренинги;
- да провеждат консултации с личния състав и при необходимост с членове на семействата на военнослужещите;
- да провеждат антикризисни интервенции и психологически дебрифинг;
- да извършват подбор по психологични показатели на кандидати за работа в сектора, както и на кандидати за участие в мисии и операции извън територията на страната;
- да извършват психологическа работа за превенция на рисковото поведение;
- да съдействат за укрепване на лидерството в организацията;
- да работят за укрепване и развитие на екипите в организацията;
- да участват в социализацията на новопостъпили служители;
- да изследват рисковите фактори, които влияят върху организационната ефективност, личностното функциониране и психичната годност на служителите и предлагат подходи за ограничаване влиянието на рисковите фактори;
- да подпомагат планирането и провеждането на дейности по превенция, контрол и лечение на бойния стрес и посттравматичното стресово разстройство;

- да участват в изготвянето на оценка на степента на риска при участие в операции/мисии извън територията на страната;
- да провеждат анализ на целева аудитория и подготвят продукти за психологически операции.

3. Да развива компетентности в следните направления:

3.1. Самостоятелност и отговорност:

- усъвършенстване на личните качества, осигуряващи изпълнение на функциите им относно ръководството и осъществяването на психологическото осигуряване в организацията;
- поемане на отговорности за резултатите от психологическото осигуряване в организацията;
- поддържане на активна позиция при реализиране на политиката за публичност и прозрачност на организацията.

3.2. Компетентности за учене:

- участие в научни конференции, кръгли маси, семинари, симпозиуми по въпросите на психологията в сектора за сигурност и отбрана, както и в сродни области;
- наблюдение и анализ на практическата работа и формулиране на изводи и предложения за нейното рационализиране.

3.3. Комуникативни и социални компетентности:

- умения за формулиране на тези и тяхната защита;
- изграждане на ефективни отношения в организацията;
- обективно и точно оценяване на ситуациите и рисковете пред организацията и техните психологични аспекти.

3.4. Професионални компетентности за:

- вземане на решения, свързани с осъществяването на ефективно психологично осигуряване на организацията;
- планиране, подготовка и извършване на дейности за развитието на психологични умения на членовете на личния състав;
- подготовка и участие в екипи за извършване на подбор по психологически показатели и превенция на рисковото поведение, както и в други екипи, формирани със заповед на командира, за които е необходимо участието на психолог;
- работа за издигане имиджа на организацията.

С тези знания, умения и компетентности успешно изпълните изградения на основата на тази квалификационна характеристика учебен план могат да заемат длъжности, изискващи специализирана подготовка в областта на психологията в сигурността и отбраната.

Квалификационната характеристика е приета от Академичния съвет на Военна академия „Г. С. Раковски“ с Протокол № 2/24.01.2017 г.

НАЧАЛНИК НА ВОЕННА АКАДЕМИЯ „Г. С. РАКОВСКИ”
ГЕНЕРАЛ-МАЙОР

ГРУДИ АНГЕЛОВ

_____._____. 2017 г.